

WIKTYMIZACJA

Konsekwencją zespołu zaburzeń stresu pourazowego jest proces stawiania się ofiarą, który nazywany jest wiktylizacją. Jest to pokrzywdzenie, czyli doznanie krzywd i szkód w wyniku jakiegoś zdarzenia, a także działania prowadzące do tego, że dana osoba staje się ofiarą przemocy. Pokrzywdzenie takie obejmować może szkody materialne, krzywdy moralne, zmiany w psychice. **Wiktylizacja pierwotna** to proces stwarzania się ofiarą w wyniku popełnienia przestępstwa jego konsekwencją jest wyrządzenie przez sprawcę szkody ofierze. Doznanie szkody podlega zazwyczaj subiektywnej ocenie, dlatego skutki wiktylizacji ofiara odczuwa indywidualnie. Wiktylizacja degradująco zmienia poczucie tożsamości. Osoba pokrzywdzona traci podstawowe poczucie bezpieczeństwa, zaufanie do siebie, zacząć źle myśleć o sobie.

Badania pokazują, że każda wiktylizacja może zwiększać podatność na ponowne stanie się ofiarą. Zwraca się uwagę na ryzyko wystąpienia **wiktylizacji wtórnej**, kiedy ofiara przestępstwa ponownie doznaje krzywdy i cierpienia wskutek niewłaściwych procedur procesowych. Chodzi np. o wielokrotne przesłuchiwanie ofiar przestępstw na tle seksualnym. W przypadku wiktylizacji wtórnej osoba pokrzywdzona oprócz pokrzywdzenia przestępstwem może doznać powtórnie krzywd przez reakcję społeczeństwa na jej pokrzywdzenie, jak niewiara w to, co pokrzywdzony mówi, pomniejszanie tragizmu i znaczenia raniących doświadczeń, jak również obwinianie pokrzywdzonego lub naznaczanie negatywnymi określeniami. Wtórne pokrzywdzenie może nastąpić w skutek reakcji najbliższego otoczenia, w miejscu zamieszkania, pracy czy nauki. Takie reakcje otoczenia jak ciekawość, oburzenie czy potępienie środowiska może wywołać efekt stygmatyzacji co może utrudnić powrót ofiary do stanu przed popełnieniem przestępstwa. Również organy ścigania i wymierzania sprawiedliwości mogą w sposób niezamierzony krzywdzić ofiarę w sposób wtórny. Efekt może być wywołany przez media poprzez przekazywanie informacji przez media. Zdarza się iż ofiary o wiele bardziej odczuwają skutki wiktylizacji wtórnej niż pierwotnej.

W ramach wiktyliologii bada się rolę ofiary w genezie przestępstwa, ustala czynniki decydujące o podatności wiktylizacyjnej i charakterystyki osób najbardziej narażonych na stanie się ofiarą oraz poszukuje metod zapobiegania ewentualnej wiktylizacji, a także możliwości tworzenia mechanizmów kompensowania pokrzywdzonym szkód wyrządzonych przestępstwem.

/-/ Agnieszka Kurek